

Тема 6. Міжнародний трансфер технологій та інноваційна політика в системі міжнародної економічної діяльності

*Інновація відрізняє лідера від наздоганяючого
(Стів Джобс)*

*Інноваційна діяльність - це гарно організована,
раціональна і систематична робота
(П.Друкер)*

Мета: розглянути поняття міжнародного передання технологій, інформатизації, стандартизації; ознайомитись з макроекономічною політикою України у науково-технічній сфері та її інструментами науково-технічного регулювання; охарактеризувати інновації як головний фактор економічного розвитку.

План

1. Міжнародний рух технологій: предмет та сучасні тенденції.
2. Інформатизація як визначальний фактор моделі міжнародного співробітництва.
3. Стандартизація як фактор та умова міжнародного співробітництва.
4. Інновації як головний фактор економічного розвитку.

Основні терміни і поняття

Інновації, інноваційна діяльність, інноваційна політика, технології, міжнародне передання, науково-технічний прогрес, «ноу-хау», інформатизація, міжнародна кооперація, Інтернет, телекомунікації, науково-технічне регулювання.

Основні теоретичні положення

1. Міжнародний рух технологій: предмет та сучасні тенденції.
Міжнародний рух технологій – переміщення через національні кордони інформації про способи організації виробництва, налагодження випуску конкретних товарів або послуг (у різних співвідношеннях між інформаційними масивами та їхніми матеріальними носіями), сучасних та ефективних засобів виробництва, а також інтелектуально місткої продукції, що має виробниче значення.

Рух технологій є важливою складовою міжнародних економічних відносин, а також фактором динамізації міжнародного співробітництва країн. Цей сектор господарського життя відзначається найбільшим динамізмом, що зумовлює зростання його відносної ваги в спектрі інших форм взаємодії країн і підприємницьких структур, а також абсолютних показників його

функціонування. Країни мають важелі впливу на характер міжнародного обміну технологіями, темпи НТП та продуктивність використання передових досягнень НДДКР у господарському житті. Обов'язковим для країни, що прагне посісти більш вигідне місце в системі міжнародного поділу праці, є вироблення програм науково-технічного розвитку та сприяння прогресивним видам виробництва, фундаментальній та прикладній науці.

Однією з ключових сучасних форм організаційно-економічного сприяння розвитку високотехнологічного виробництва, прикладної науки є науково-технічні парки – технополіси. Вони можуть стати джерелом сучасних технологій, динамізатором бізнесу, каналом додаткових надходжень до державного бюджету.

Виникнення нового науково-технічного стану міжнародних економічних відносин веде до того, що дослідна та дослідно-прикладна сфери вже не просто є передумовами обміну товарами високої технології та поєднання виробничих зусиль у тих процесах господарського відтворення, яким вони передують. Науково-технічні розробки дедалі більше й самі стають предметом міжнародної економічної діяльності, об'єктом дво- та багатосторонніх проектів з метою вивчення та практичного застосування природних закономірностей, нових засобів виробництва. І пояснюється це не лише механічною заміною пріоритетів розвитку, появою нових потреб, поширенням сфери інтернаціонального ринку на нові технологічні рівні, а й органічним поєднанням науки з виробництвом.

2. Інформатизація як визначальний фактор моделі міжнародного співробітництва. Науково-технічне співробітництво тісно пов'язане з таким новим технічно-економічним поняттям, як інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). ІКТ підкреслюють роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій, комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. У структурі ринку інформаційних технологій 53% належить телекомунікаціям. Важливим компонентом інформатизації є створення галузевих Інтернет-ринків. За їх допомогою відбувається прискорення процесу замовлення і поставки сировини або деталей, і як наслідок прискорення виробничого процесу.

На сьогодні галузь електронної комерції динамічно зростає, тому для будь-якої країни у сучасних умовах вкрай важливим є створення розгалуженої мережі зовнішньоекономічної інформації загальноекономічного характеру.

З метою створення сприятливих умов розвитку міжнародної співпраці варто забезпечувати розвиток двох інформаційних напрямів – як всередину, так і назовні країни. У першому випадку йдеться про забезпечення необхідною інформацією про характер зовнішньоекономічних операцій, можливих партнерів, товари, про кон'юнктуру закордонних ринків; у другому – надання

інформаційних послуг закордонним фірмам щодо характеру вітчизняного ринку, нормативної бази, яка регулює його зовнішньоекономічну сферу, а також стосовно переліку товарів. Доступ до такої інформації має бути якомога більш спрощеним організаційно та необтяжливим матеріально.

3. Стандартизація як фактор та умова міжнародного співробітництва.

Важливим чинником ефективної міжнародної торгівлі, інтеграції України до європейського господарського простору є оптимізація системи стандартизації. Така оптимізація сприятиме збільшенню обсягів експорту, кращому контролю за імпортом, допоможе налагодити ефективніше виробниче кооперування, дасть змогу знизити непродуктивні витрати.

Функціями системи стандартизації та сертифікації є уніфікація параметрів економічної діяльності в Україні з міжнародними нормами, що має на меті оптимізацію умов спеціалізованого виробництва, експортної діяльності, недопущення надходження на територію України дешевої неякісної продукції іноземного походження, причому така продукція у більшості випадків створює конкуренцію продукції вітчизняного виробника. Відповідно до закону «Про стандартизацію» та відповідного Розпорядження КМУ, з 2014 р. функції національного органу стандартизації виконує державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (УкрНДНЦ).

Метою стандартизації в Україні є забезпечення безпеки для життя та здоров'я людини, тварин, рослин, а також майна та охорони довкілля, створення умов для раціонального використання всіх видів національних ресурсів та відповідності об'єктів стандартизації своєму призначенню, сприяння усуненню технічних бар'єрів у торгівлі. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» дозволяє імпорт на територію України лише тих товарів, які за своїми технічними, фармакологічними, санітарними, фітосанітарними, ветеринарними та екологічними характеристиками не порушують мінімальних умов відповідних стандартів та вимог, що діють на території України, причому в разі відсутності національних стандартів та вимог України на певний товар застосовуються відповідні міжнародні стандарти та вимоги або іноземні стандарти та вимоги, що діють у провідних країнах – експортерах зазначених товарів.

В останні роки на території України поступово впроваджуються європейські стандарти. Гармонізація міжнародних стандартів надасть змогу національним виробникам підвищити якість своїх товарів до міжнародних вимог, забезпечити модернізацію свого виробництва, полегшити доступ на міжнародний ринок.

4. Інновації як головний фактор економічного розвитку. Інновація (від англ. innovation, нововведення) – створення нового продукту, впровадження технологічного процесу або економіко-організаційної методики, які

спрямовані на поліпшення якості споживання, вдосконалення виробництва та є вираженням науково-технічного прогресу.

На сучасному етапі розвитку суспільства інноваційна діяльність є невід'ємною частиною ефективного функціонування економіки. Створюючи підґрунтя для подальшого економічного зростання, інновації також є результативною характеристикою добробуту країни в цілому. Для України як держави з перехідною економікою тільки інноваційна стратегія може визначати шлях соціально-економічних перетворень. Інноваційні механізми економічного розвитку повинні використовувати науково-технічний потенціал і базуватися на відповідній інфраструктурі.

Активізація інноваційної діяльності вимагає нових форм і методів упровадження досягнень науки і техніки, насамперед за рахунок розширення інноваційного ринку. Досить актуальними для України як на науковому рівні, так і на прикладному, є проблеми формування ефективного механізму державної підтримки інноваційної діяльності, диверсифікації джерел фінансування наукових досліджень, розбудови сучасної інноваційної інфраструктури, забезпечення системності та ефективності інноваційних процесів.